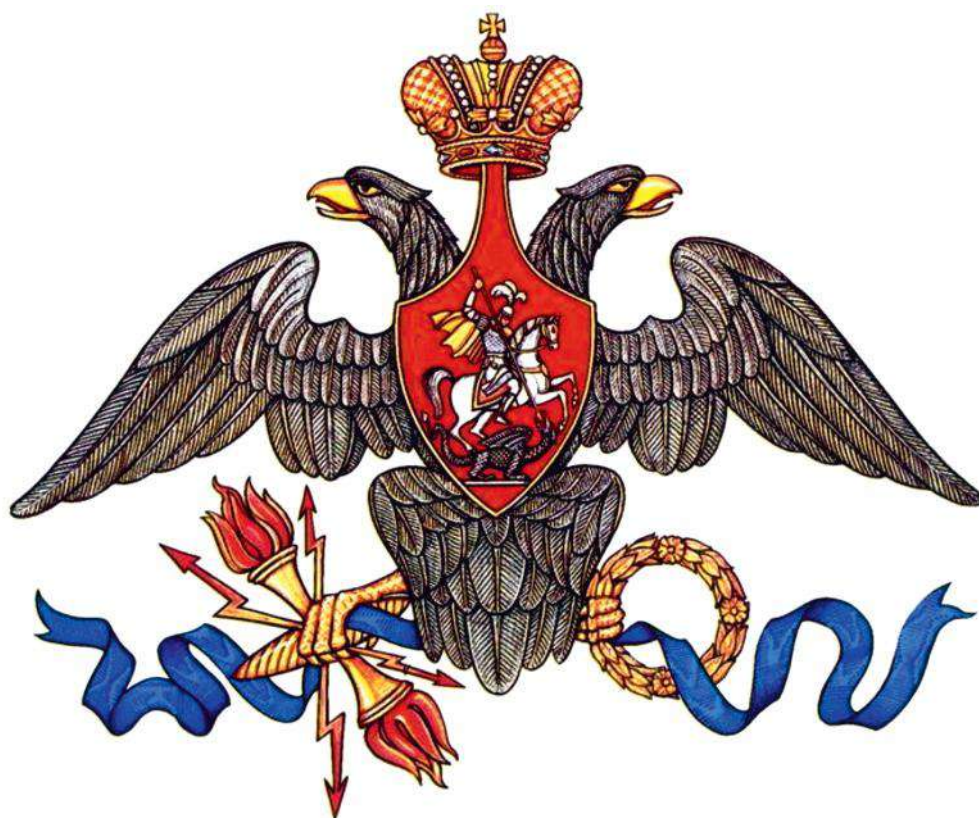

BORYSÓW (BIAŁORUŚ) PRZEDMOŚCIE 1812

*Fortyfikacje nowożytnie
Wademekum*

www.fort.mariwoj.pl

Mariusz Wojciechowski, Stupsk 2019

Przedmoście Borysów

OPRACOWANO NA PODSTAWIE:

Столетие военного министерства. 1802-1902. Главное инженерное управление.
Исторический очерк. Второй очерк; VII, часть I, Petersburg 1902,
[том poświęcony Głównemu Zarządowi Inżynierii],
Библиотека «Руниверс» <https://runivers.ru>

Борисовские батареи,
<https://francis-maks.livejournal.com/564603.html>

Александр Балябин: «Неизвестное» сражение известной войны,
<http://www.blagobor.by/borisov/war1812/battle>

Przedmoście Borysów

W 1810 roku wiadomo było w Rosji, że wojna z Francją jest nieunikniona. Minister wojny Barclay de Tolly (1761–1818, Michael Andreas Barclay de Tolly, Михаил Богданович Барклай-де-Толли) zaproponował budowę twierdz do obrony zachodniej granicy Rosji. Komisją pokierował inspektor departamentu inżynieryjnego ministerstwa wojny, gen. mjr inż. Karl Opperman (1766–1831, Карл Иванович Опперман). Ustalono, że kierunek petersburski zablokuje twierdza w Dyneburgu, a moskiewski – w Bobrujsku nad Berezyną. Pospieszne prace ruszyły w 1810 roku. Obie twierdze wprawdzie nie zostały ukończone do wybuchu wojny w czerwcu 1812 roku, ale spełniły swoje zadania, zwłaszcza Bobrujsk, z której skorzystał generał Piotr Bagration: jego Druga Armia Zachodnia, uciekając przed wojskami napoleońskimi, odnowiła w twierdzy siły i zapasy.

1810 wojna u progu

Pomiędzy odległymi od siebie o około 350 kilometrów twierdzami w Dyneburgu i Bobrujsku zbudowano umocnione przedmoście (тет-де-пон) na prawym (południowym) brzegu Berezyny – w Borysowie (ros. Борисов, białorus. Барысаў). Miało ono zablokować bezpośrednio trakt moskiewski. Projekt został przygotowany przez Oppermana. Prace rozpoczęto w kwietniu 1812 roku – prowadzili je żołnierze 2 pułku pionierów, pod dowództwem pułkownika Sazonowa (Николай Гаврилович Сазонов) i pułkownika A. I. Gressera (А.И. Грессер). Projekt został przygotowany przez Oppermana. Umocnienia były ziemne – polowe. Zbudowano most o długości 600 metrów, z częścią zwodzoną.

1810
Dyneburg
Bobrujsk

1812
przedmoście
Borysów

11 lipca 1812 roku 400-osobowy oddział Gressera – na rozkaz Bagrationa – opuścił umocnienia, spalił most. Wojsko rosyjskie wycofywało się na wschód... Francuska konnica zajęła miasto wieczorem. Francuskim gubernatorem został generał brygady Joseph Barbanègre (1772–1830, w 1813 roku będzie bronił Szczecina, a w 1815 roku Huningue, niem. Hüningen). Francuzi odbudowali most.

lipiec 1812
opuszczenie
przedmościa

21 (9) listopada 1812 roku umocnienia zostały zaatakowane przez oddziały rosyjskie z Trzeciej Armii Zachodniej admirała Cziczagowa. Dowodził nimi generał adiutant Karol Lambert (1772[1773?]-1843, Карл Осипович Ламберт), do 1793 roku służący w armii francuskiej. Został ranny podczas szturmów, którymi dowodził; umocnienia zostały zdobyte, Rosjanie wzięli do niewoli wielu polskich żołnierzy z oddziałów generała Jana Henryka Dąbrowskiego (1755–1818). Napoleoński plan przeprawy przez Berezynę w Borysowie został pokrzyżowany. Kilka dni później armia napoleońska zdołała przepłynąć się w pobliskiej Studzieni (Студенка), ale poniosła ciężkie straty, szczególnie oddziały szwajcarskie. Przeprawa (dwa mosty) została zbudowana dzięki poświęceniu pontonierów generała Jeana-Baptiste'a Éblégo (1758–1812) i jego przeczności i... niesubordynacji: zachował sprzęt potrzebny do budowy, mimo polecenia Napoleona, żeby go zniszczyć (cesarz liczył, że rzeka będzie zamarznięta).

listopad 1812
odbicie
przedmościa

przeprawa
napoleońska przez
Berezynę

W 1813 roku w drewnianych schronach w umocnieniach przechowywano zdobyczną amunicję oraz prowiant. W 1816 roku kolejna komisja Oppermana, która miała podjąć decyzję co do losów twierdz budowanych w czasie wojny, postanowiła: przedmościa nie utrzymywać.

po wojnie 1812

W 1920 roku wojsko polskie wykorzystało umocnienia do ostrzeliwania miasta. Walki toczyły się w 1941 i 1944 roku. Umocnienia są częściowo zachowane.

zachowane
umocnienia

Jean-Baptiste Paulin Guérin (1783–1855):
Jean-Baptiste Éblé.
W zbiorach Musée de l'Armée
w Hotelu Inwalidów w Paryżu.

George Dawe (1781–1829):
Portret Karla Osipowicza Lamberta.
W zbiorach galerii wojskowej Ermitażu
w Pałacu Zimowym w Petersburgu.

Przedmoście Borysów

Pozostałości przedmościa w Borysowie.

Zdjęcie: Национальный исторический архив Беларуси:
Память о войне 1812 года в Беларуси, [http://niab.by/wajna_1812/text/
http://niab.by/wajna_1812/images/barysaw_tet_de_pon1.jpg](http://niab.by/wajna_1812/text/http://niab.by/wajna_1812/images/barysaw_tet_de_pon1.jpg)

Lewa reduta borysowskich umocnień.

Zdjęcie: *Борисовские батареи*,
<https://francis-maks.livejournal.com/564603.html>